

A TORZÍTÓ ORRGYULLADÁS - profitgyilkosok III. rész

A torzító orrgyulladás (atrophic rhinitis, AR) többféle kórformában jelentkezhet: progresszív torzító orrgyulladás (progressive atrophic rhinitis, PAR) vagy nem progresszív torzító orrgyulladás (non progressive atrophic rhinitis, NPAR). Európában ma elsősorban a nem progresszív torzító orrgyulladás a jellemző.

Kórokozói a *Bordetella bronchiseptica* (*B. bronchiseptica*) és a *Pasteurella multocida* (*P. multocida*) dermonekrotoxint (DNT) termelő törzsei. 1971-ben Magyarországon a sertés állományok 56%-a volt érintett, 1997-ben a betegség nagyon súlyos tünetekkel jelentkezett az állományok 14%-ánál. Ma nagyjából fele ekkora létszámnál alkalmaznak torzító orrgyulladás elleni vakcinát, mint az indokolt volna. Gazdasági kártétele korábban nehezen volt számszerűsíthető, de a klasszikus tüneteket mutató állományokban az állományszintű testtömeg-gyarapodás csökkenés tekintetében minimum 58 g/nap értékkel számolhatunk. Azonban a veszteség egyedi szinten 4,5-28% között mozog, ami erősen fertőzött állományokban állományszinten akár 8,5-17% közötti veszteséget is okozhat. A legújabb kutatások alapján nemzetközileg elfogadott tény, amelyekre a veszteségbecslések alapulnak, hogy az elváltozás súlyosságától függően a hizlalási idő 3-8 nappal hosszabbodik meg a mentes állatokhoz képest. Az állomány érintettsége és a kórokozók orrtamponos mintavétel, szerológiai vizsgálatokkal, boncolás során vagy vágóhídi vizsgálattal mutathatók ki. Védekezni ellenük antibiotikumok alkalmazásával, szigorú járványvédelemmel, vakcinázással és depopulációval lehet. Akár a mentesítés, akár a „békés egymás mellett élés”, a veszteség-minimalizálás is elképzelhető.

A nem progresszív torzító orrgyulladás (NPAR) Dr. Magyar Tibor 2014-es akadémiai értekezésének tézise szerint egyenlő a bordetellosissal, kórokozója a különböző virulenciájú *B. bronchiseptica* törzsek. A progresszív torzító orrgyulladást (PAR) a *B. bronchiseptica* a *P. multocida* DNT termelő törzseivel együtt alakítja ki. A *B. bronchiseptica* baktérium önállóan vagy más kórokozókkal (*Haemophilus parasuis*, *Streptococcus suis*, *Mycoplasma hyopneumoniae*, influenza vírus, corona vírus, stb.) együtt is előfordulhat, súlyosbítva akár a sertés légzőszervi komplexet (PRDC). Magyarországi vágóhídi mintákból a *B. bronchiseptica* 17-77%-os gyakorisággal mutatható ki. A kórokozó megtalálható más állatfajokban (macska, kutya, pulyka, rágcsálók) is. A baktérium nyálból való kimutatásának egyszerű módszere a HIPRA által kifejlesztett RHINICHECK[®], mely az FTA kártyák segítségével könnyű és biztonságos mintaszállítást tesz lehetővé.

A betegség kialakulásához szükséges virulenciafaktorok a toxinok (DNT és cyaA), adhezinek (FHA, fimA) és fimbriák. A megtapadás hiányában nem történik meg a kolonizáció, tehát ez szükségszerű pathogenitási faktor (flagellinek).

A *B. bronchiseptica* patogén törzseinek gazdasági kártétele:

- a progresszív torzító orrgyulladás (PAR) kialakítása a *P. multocida* DNT-t termelő törzseivel együtt: SZÁMSZERŰSÍTHETŐ,
- a nem progresszív torzító orrgyulladás (NPAR) kialakítása önállóan: SZÁMSZERŰSÍTHETŐ,
- a sertés légzőszervi komplex (PRDC) súlyosbítása más kórokozókkal interakcióban: NEHEZEN SZÁMSZERŰSÍTHETŐ.

A veszteségek becslésének az alapja az orrjáratok pontozásos vizsgálata. A módszer mind a PAR, mind a NPAR esetén alkalmazható, mert a veszteségeket többnyire nem a csontszerkezet, hanem az orrkagylók károsodása okozza, ami mindkét esetben végbemegy.

Az Európai Unió irányelveinek megfelelően, a csökkenő antibiotikum felhasználás jegyében egyre jobban előtérbe kerül a vakcinázás, mint védekezés a nem progresszív (bordetellosis) és a progresszív torzító orrgyulladás kártétele ellen, valamint a *B. bronchiseptica* más kórokozókkal kialakuló interakciói ellen, különösen a baktériás időszakban.

A **RHINISENG[®]** egy innovatív vakcina a sertések progresszív és nem progresszív torzító orrgyulladásának megelőzésére, védelmet ad az első naptól a vágásig. Tartalmazza az inaktivált *Bordetella bronchiseptica* teljes antigénszerkezetét, így véd már a fertőzés korai fázisában, véd a *B. bronchiseptica* toxinjai ellen is, ezért nem alakul ki a nem progresszív torzító orrgyulladás. Megtalálható benne a *Pasteurella multocida* D típusú rekombináns toxin is. A rekombináns technológiának köszönhetően biztosan nincs toxikus hatása, ezért a kocákban nincsenek káros mellékhatások sem.

A piac visszaigazolta, hogy:

- a vakcina vízszerűen híg folyó, könnyen kezelhető,
- könnyen injektálható,
- nincsenek helyi vagy általános reakciók,
- kiváló a hatékonyság.

A RHINISENG[®] és SUISENG[®] vakcina akár egyszerre is beadható, így kevesebb élőmunkát igényel és kevesebb stresszt jelent az állatoknak.

Az összefoglaló alapjául szolgáló szakmai anyag:

Dr. Filipisz István szakmai igazgató előadása a „Magas állategészségügyi státuszú sertés állományok menedzsmentje – 2. rész” című konferencián (2017)
<http://dunavet.hu/esemenynaptar/magas-allategeszsegugyi-statuszu-sertes-allomanyok-menedzsmentje-2-resz/>